

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

45

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-64-8

BRNO 2004

3001-

9395458

PŘEHLED VÝZKUMŮ 45

- Vydává: Archeologický ústav AV ČR Brno
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: infor@iabrno.cz
- Odpovědný redaktor: doc. PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.
- Redakce a příprava pro tisk: Ing. Petr Škrdla, PhD., Mgr. Balázs Komoróczy, PhDr. Lubomír Šebela, CSc.,
PhDr. Rudolf Procházka, CSc., PhDr. Jiří Doležel, Dana Gregorová, Alice Del
Maschio
- Na titulním listě: Jeskyně Švédův stůl. Foto Jiří A. Svoboda
- Tisk: Bekros
- Náklad: 400 ks

© 2004 by the Authors.

All rights reserved.

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

ba vodovodu přenesa do intravilánu obce Hlína (Holub – Kolařík 2003).

Petr Holub, Archaia Brno, o.p.s.

Literatura

- Doležel, J. 1997: Hlína (okr. Brno-venkov), Přehled výzkumů 1993-1994, 195.
- Doležel, J. 1999: Hlína (okr. Brno-venkov), Přehled výzkumů 39 (1995-1996), 392-394.
- Holub, P. – Kolařík, V. – Merta, D. 2003: Hlína. Terénní dokumentace z akce A118/2003 uložená v archivu Archaia Brno, o.p.s.
- Müller, P. – Novák, Z. a kol. 2000: Geologie Brna a okolí. Praha.

Resumé

Hlína (Bez. Brno-venkov). Aussenbereich der Gemeinde, Aushub der Wasserleitung. Mittelalter, Neuzeit. Rettungsgrabung.

HNĚVOTÍN (okr. Olomouc)

„Za Válkovem“, novověk. Sídliště. Záchraný výzkum.

V lednu až dubnu 2003 byl proveden záchraný archeologický výzkum na trase komunikace Nová Ulice – Hněvotín. Lokalita Hněvotín „Za Válkovem“ se nachází cca 4 km jihozápadním směrem od Olomouce a cca 2 km východně od obce Hněvotín.

Zkoumaný prostor se nachází na jihozápadním svahu mírného návrší v nadmořské výšce 254,00-256,00 m. Asi 0,7 km od lokality pramení potok Stouska, v dnešní době nejbližší zdroj vody.

Lokalita je identifikována na mapě ZM ČR 1 : 10 000, list 24-22-24; s koordináty Z sekční čára : J sekční čára – 15 mm : 370 mm, 12 mm : 371 mm, 18 mm : 380 mm, 20 mm : 380 mm, a na mapovém listu 24-22-19 s těmito koordináty: 21 mm : 0 mm, 20 mm : 3 mm, 18 mm : 0 mm.

Na ploše s archeologickými nálezy byly prozkoumány 24 objekty, které byly zařazeny do dvou časových období: eneolitu a novověku.

Na lokalitě byly odkryty také tři žlábků o rozměrech: 2,00 m až 4,00 m délky, 0,56 m až 0,80 m šířky a 0,08 m až 0,24 m hloubky. Ze žlábků pocházejí nálezy malých kousků cihel, technické keramiky (kus izolátoru) a byly zde také registrovány drobné kousky železa. Není známa původní funkce ani přesné staří těchto objektů, nicméně jsou to určitě objekty novověké.

Arkadiusz Tajer, AC Olomouc

Resumé

Hněvotín, „Za Válkovem“ (Bez. Olomouc). Neuzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

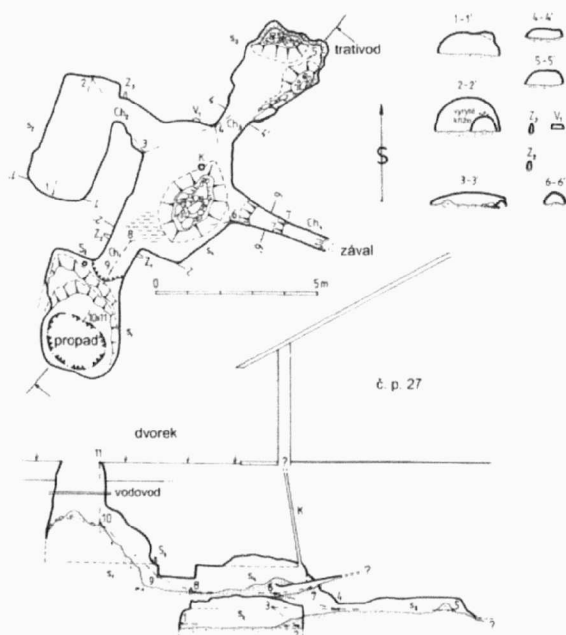
HOLASICE (okr. Brno-venkov)

Ul. Václavská 27. Středověk. Loch. Záchraný výzkum.

Na základě telefonického oznámení starostky Holasice (okr. Brno-venkov) pí Balákové byl prozkoumán na ulici Václavské 27 propad do lochu. Lokalita se nachází na ZM ČSSR 1:10 000 list 24-34-20, 87 mm od Z s.č., 208 mm od J s.č. Výzkum byl proveden 22.5.2003 a byl koncipován jako zjišťovací průzkum, který následně vyústil v záchraný výzkum, jenž se zaměřil na dokumentaci archeologických situací a zmapování celého podzemního komplexu chodeb. Další spolupráce probíhala v souladu s majitelem domu p. R. Ungerem. Informovanost našeho pracoviště byla podmíněna starším nálezem lochu z roku 1974 pod nedalekou bývalého místního národního výboru; loch byl prozkoumán I. Peškařem, vědeckým pracovníkem AÚ ČSAV Brno, v roce 1974 (Peškař 1975). Tento badatel začlenil starší nálezy lochu do středověkého období na základě písemných popisů z jiných lokalit (srv. Červinka 1905; Skutil 1948, 1949).

K propadu terénu došlo na zatravněném dvorku v měsíci dubnu. Na povrchu se poté objevil mohutný kráter o průměru 1,5-2,5 m s převislými stěnami sahajícími do hloubky 3 m. Sám majitel sestoupil několikrát na dno deprese a konstatoval existenci volných podzemních prostor pokračujících několika směry pod blízké stavení.

V první fázi výzkumu byl proveden průkop na patě destrukčního kužele propadu, kde bylo patrné volné pokračování menší chodbičky. Hlína byla z ústí chodbičky odkopána za pomoci polní lopatky do dimenze, která umožnila se propazít do dalších částí. Všechny přístupné části lochu byly rekognoskovány a kresebně a fotograficky zdokumentovány. Zaměření a fixace měřických bodů byla provedena bez jejich stabilizace. Podzemní objekt byl zaměřen magneticky s pomocí geologického kompasu se zabudovaným sklonoměrem a s pomocí pásma. Polygonální pořad byl zpracován na PC v editoru Compass Project Manager, verze 4.02.5.16.25, ©

Obr. 9. Holasice. Mapová dokumentace podzemního objektu pod domem č. p. 27.
Holasice. Kartierung des unterirdischen Objektes unter dem Haus Nr. 27.

2002 Fountain Computer Products (zaměřili: P. Kos a L. Melišová).

Průzkumem propadu byl tedy zjištěn poměrně rozlehlý systém podzemních chodeb, tzv. lochů. Komplex podzemních chodeb sestával ze čtyř komor (s_1 - s_4) s prostou valenou klenbou, ze spojovacích chodeb (Ch_1 - Ch_4) s průřezem rázu plného a eliptického oblouku, větracího komínku (K) kruhového průřezu, osvětlovacího výklenku (V_1) ve tvaru přímého oblouku se zaoblenými rohy, ze závorových kapes (Z_1 - Z_3) parabolického průřezu a stropní stěžecky (St) pro uchycení dveří.

Celkový stav podzemních prostor byl značně narušen natékáním vody z povrchu z prostoru vlastního propadu, ale i ze zavalené chodbičky Ch_4 , která vzestupně vybíhá JV směrem z komory s_4 . Nekontrolované soustavné natékání, zřejmě přívalových vod, zapříčinilo tvorbu sufózních jevů, které z větší části pozměnily ráz celého objektu. Národně je to patrné v komoře s_3 , kde z původních stěn a stropu nezůstalo vůbec nic zachováno a vlastní komora dostala spíše ráz přírodní sufózní jeskyně s náznakem trativodu u m. b. č. 5, který by mohl signalizovat existenci dalších podzemních prostor SSV od zkoumaného objektu. Vlivem vodní eroze nastalo podmáčení a odnos stěn chodeb a jejich rozplavení po celém objektu, čímž došlo k sedimentaci rozplavené spraše v poměrně velké mocnosti, rámcově až kolem 1 m. Na povrchu náplav byly patrné zlomky cihel, početné dřevěné uhlíky a větší hrudky přepálené hlíny (mazanice ?). Zdrojem náplav byl evidentně prostor propadem narušené komory s_1 a pravděpodobně též zavalená chodbička Ch_4 . Ze dna propadu, tedy z vlastního destruktivního kužele pocházejí drobné zlomky keramiky, zlomky cihel a fragment zeleně glazovaného kachle. Vše lze chronologicky rámcově zařadit do 16.-19. stol., vlastní založení lochu je patrně podstatně starší.

Záchranný a zjišťovací archeologický výzkum přinesl poznatek o existenci dalšího, již druhého lochu v intravilánu obce. První byl zjištěn I. Peškařem v roce 1975 pod tehdejšími NV. Nález je dalším důležitým příspěvkem do seznamu moravských lochů. Důležité je, že se podařilo loch odborně prozkoumat a zdokumentovat. Výskyt lochů se dá předpokládat také na sousedních parcelách, dokonce se zdá, že mohou vytvářet vzájemně propojený systém.

Na základě některých technologických prvků (výklenky, závorové kapsy, stěžecky, větrací komínky) se dá soudit na středověké založení objektu. Celková situace je ovšem notně zkreslena vlivem zřícení stropních partií, což bylo ovlivněno nekontrolovaným natékáním vody z povrchu do podzemí. Výsledkem je soustavné kavernování dutin směrem vzhůru a zanášení dna chodeb náplavou. Nejvíce ohrožena je nyní hlavně současná zástavba na povrchu, kde hrozí narušení její statiky. Z těchto důvodů byl celý prostor lochu ještě na konci roku 2003 majitelem domu na jeho náklady zakonzervován speciální sanační směsí.

Petr Kos, Lucie Melišová, ÚAPP Brno

Literatura

- Červinka, I. L. 1905: „Lochy“, umělé jeskyně na Moravě, Souborný přehled, Zvl. otisk z ČMZM, roč. 5, č. 2. Brno.
Peškař, I. 1975: Středověké „lochy“ v Holasících (okr. Brno-venkov), PV 1974, Brno, 73-74.

- Skutil, J. 1948: Moravské „lochy“, ČVSMO 57, 20-37.
Skutil, J. 1949: Soupis lochů na Moravě, ČVSMO 58, 3-20.

Resumé

Holasice (Bez. Brno-venkov), Václavská Gasse Nr. 27. Dorf. Siedlung. Erdstall. Spätmittelalter (13.-14. Jh.). Rettungsgrabung.

HORNÍ MOŠTĚNICE (okr. Přerov)

„Kopaniny“. Středověk. Ojedinelý nález. Povrchový sběr.

Dne 11. 10. 2003 byla v trati „Kopaniny“ nalezena při povrchovém sběru šipka z kuše.

Výše uvedený předmět byl nalezen cca 100 m SV od jedné z redut švédského tábora postaveného L. Torstensonem v roce 1643.

Zdeněk Schenk, FF MU Brno

Resumé

Horní Moštěnice (Bez. Přerov), „Kopaniny“. Spätmittelalter. Einzelfund.

HORNÍ SUKOLOM (okr. Olomouc)

Intravilán. Latén. Sídliště. Záchranný výzkum.

V rýhách pro plynovod (viz kap. Neolit) byl v blízkosti průčelí kaple sv. Jana Nepomuckého dokumentován jeden sídlištní objekt (obj. 3) a souvrství datované do novověku (18. stol.). Lokalitu lze identifikovat v mapě MZ 1:10 000, list 14-44-13, v souřadnicích Z. s.č.: J s.č. – 35 mm : 295 mm. Nachází se uvnitř obce na terase obrácené k západu nad říčkou Oskavou v nadmořské výšce 247-248 m.

Marek Kalábek, AC Olomouc

Resumé

Horní Sukolom (Bez. Olomouc), Innenbereich der Gemeinde. Neuzeit – 18. Jh. Siedlung. Rettungsgrabung.

HRADEC NAD MORAVICÍ (okr. Opava)

Zámek. Středověk a novověk. Hrad. Záchranný výzkum.

V době od 2. října do 4. prosince roku 2003 proběhl na zámku v Hradci nad Moravicí záchranný archeologický výzkum, který byl vyvolán zemními pracemi spojenými s kladením potrubí pro požární vodu. Zemní práce se soustředily na nádvoří zámku a jednotlivé sondy, které byly prováděny po celé délce budoucí liniové stavby, vedly od brány Červeného zámku až k bráně zámku Bílého. Při výzkumu se potvrdila již v minulosti prokázaná skutečnost, se totiž v prostoru mezi dvěma hradeckými zámky byla situována série příkopů. Náš výzkum potvrdil dva. Bohužel se nepodařilo ověřit jejich stáří. Byly vyhloubeny do skalnatého podloží, jejich výplň tvořil novověký materiál s obsahem stavební suti.

Přibližně v poloviční vzdálenosti mezi oběma tělesy zámku, v hloubce 1, 5 m od nynějšího povrchu, se při archeologickém výzkumu narazilo na zasypaný suterén. Výplň pro-